

Айзък Азимов
Гледна точка

Роджър дойде да потърси баща си – беше неделя, по принцип почивен ден. Освен това искаше да разбере дали всичко е наред.

Лесно можеше да намери баща си – работещите на Мултивак, гигантския компютър, живееха със семействата си съвсем близо до Базата. Бяха основали малко градче – градче от хора, които решаваха проблемите на света.

Жената на рецепцията познаваше Роджър.

– Ако си дошъл за баща си – каза му тя, – той е в сектор Л, но сигурно е прекалено зает, за да ти обърне внимание.

Роджър реши все пак да опита – мушна глава през една от вратите, откъдето се чуваше говор. Коридорите бяха доста по-пуста, отколкото през делничните дни, и не бе трудно да открие къде се работеше в момента.

Веднага видя баща си, а и баща му го видя. Изглеждаше угрижен и момчето тутакси осъзна, че нещо не е наред.

– А, Роджър – рече баща му, – за съжаление много съм зает.

Шефът му също бе там и каза:

– Хайде, Аткинс, почини си. Занимаваш се с това нещо вече девет часа – голяма полза няма. Заведи хлапето в стола да хапнете. После подремни малко и пак ела.

На бащата на Роджър това не му хареса много – явно не искаше да се откъсва от работата си. Държеше в ръка един уред – Роджър позна, че е анализатор на променливи сигнали, но не му беше ясно как точно се борави с него. Бръмченето и потракването на Мултивак се чуваше навсякъде.

Баща му остави сигнализатора и каза:

– Добре. Хайде, Роджър. Ще те заведа да хапнеш набързо един сандвич, а тези умници нека се мъчат да открият повредата без мене.

Изми се надве-натри и отидоха в стола. Взеха си по един голям сандвич, порция пържени картофи и сода.

– Мултивак още ли не е поправен, татко? – запита момчето.

Баща му мрачно отвърна:

– Наникъде не сме с него.

– Но той като че ли работеше. Чух го.

– Е, да, работи. Само дето не винаги дава правилните отговори.

Роджър беше на тринадесет години и от четвърти клас учеше програмиране. Понякога така го ненавиждаше, че му се приискваше да живее в първата половина на ХХ век – тогава децата не са се занимавали с такива неща. Но да разговаря с баща си му бе от полза.

– Как разбираш, че не дава правилните отговори, след като само той ги знае? – запита момчето.

Бащата вдигна рамене и са секунда Роджър се уплаши, че ще каже „много е сложно“ и няма да му обясни нищо – но той почти никога не правеше така.

– Синко, мозъкът на Мултивак може да е голям колкото един завод, но все пак е по-примитивен от това, което ние носим тук – отвърна бащата и се почука по челото. – Понякога Мултивак ни предлага отговор, до който не бихме се добрали и за хиляда години. Но понякога нещо щраква в умовете ни и ние си казваме: „А-а, има някаква грешка тук!“ После пак задаваме същият въпрос на робота и получаваме различен отговор. Ако Мултивак не бъркаше, би трябвало да дава винаги само един отговор на едн и същи въпрос. А когато отговорите са два, единият няма как да не е погрешен... И проблемът, сине, е в това, че не винаги можем да сме наясно с Мултивак. Как да сме сигурни, че забелязваме всички неверни отговори? Ами ако разчитаме на даден отговор и направим нещо, което след пет години се окаже катастрофално? Има някаква повреда в Мултивак, но не сме в състояние да я открием. А тя се задълбочава още повече.

– Защо пък да се задълбочава? – попита Роджър.

Баща му бе изял сандвича си и сега си вземаше един по един от картофите.

– Струва ми се, сине – рече той умислено, – че сме вложили в Мултивак погрешна интелигентност.

– А?

– Виж какво, ако Мултивак бе умен като човек, можехме да поговорим с него и да открием повредата, колкото и да е сложна. Ако пък бе глупав като машина, повредата щеше да е проста и лесно щяхме да я намерим. Лошото е, че той е полуумен – като идиот. Достатъчно умен, за да е сложна повредата, и недостатъчно умен, за да ни помогне да се доберем до нея. Това представлява погрешната интелигентност.

Изглеждаше много унил.

– В безизходно положение сме. Засега не знаем как да го направим по-умен. А да го направим по-глупав не смеем: проблемите на света са станали така сериозни и въпросите, които стоят пред нас, така трудни, че Мултивак се нуждае от цялата си интелигентност, за да им отговори. Ще е безрасъдство, ако го направим по-глупав.

– А защо не го изключите и не го прегледате внимателно? – обади се Роджър.

– Невъзможно, сине. Мултивак трябва непрекъснато да работи, имаме маса проблеми за решаване.

– Но, татко, ако той продължава да прави грешки, ще се наложи да го изключите! Щом не разчитате на това, което казва...

– Е, момчето ми – рече бащата и разроши сина си, – ще открием повредата, не се тревожи.

Но в очите му се четеше безпокойство.

– Хайде да привършваме и да ставаме.

– Но, татко, моля ти се, изслушай ме. Ако Мултивак е полуумен, защото това да означава, че е идиот?

– Не си наясно как му даваме заповеди, сине. Иначе нямаше да питаш.

– И все пак, тате, вероятно не разсъждавате правилно. Ето, аз съм по-глупав от теб и не знам всичко, което ти знаеш, но не съм идиот. Може Мултивак да не прилича на идиот, а на дете.

Бащата се засмя.

– Интересна гледна точка, но какво от това?

– Ами как, много е важно – отвърна Роджър. – Ти не си идиот, защото не ти е ясно как действа умът на един идиот. Но аз съм дете и разбирам как действа умът на детския мозък.

– Я да чуя?

– Ами казваш, че Мултивак трябва да работи денонощно. За машина това е възможно. Но ако накараш едно дете да учи часове наред, то ще се умори и ще се почувства зле, ще прави грешки, дори и нарочно. Тогава защо не дадете на Мултивак почивка от един два часа на ден? Просто го оставете да си бърби и бърмчи както той си пожелае.

Видът на бащата показваше, че напрегнато обмисля чутото. Извади от джоба си миникомпютър и опита някакви комбинации на него. След това – още няколко. После рече:

– Знаеш ли, ако приема това, което казваш, и го превърна в Платинтеграл, хич не е лишено от смисъл. Пък и двадесет и два часа, през които да сме сигурни в отговорите, са за предпочитане пред двадесет и четири, през които всичко може да е грешно.

Бащата кимна. После вдигна поглед от джобния си компютър и изведнъж, сякаш Роджър бе специалистът, попита:

– Сигурен ли си, сине?

Роджър беше сигурен и отвърна:

– Тате, детето има нужда да поиграе.

КРАЙ

© 1975 Айзък Азимов

Isaac Asimov
Point of View, 1975

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1119>]